

Zdeněk Žemlička

Bílé útesy rujanské

Byla to dlouhá vikingská loď s dračí hlavou na přídi, s červenobílou plachtou na stožáru a poháněná alespoň padesáti vesly. Na bocích posádku chránily dvě řady různě zbarvených kulatých štítů s bronzovými puklicemi nebo hroty uprostřed. Byla štíhlá a rychlá a na vlnách se vznášela lehce jako pták. Její ostrá příď rozřezávala indigovou modř mořské hladiny, zdobíc ji krajkami bělavé pěny. Ladný tvar trupu přímo vzrušoval Hakonovu duši, ale zároveň se mu při objevení té lodi zježily všechny chlupy na zádech a cítil, jak mu naskakuje husí kůže. Nevěděl to jasně, ale něco nebylo v pořádku a to něco mu nahánělo hrůzu, jakou dosud nepoznal.

Hakon Zabíječ byl tvrdý a bezohledný bojovník, který se za svůj dlouhý život již mnohokrát ocitl ve válečné vřavě a hned tak něčeho se nelekl. Zvykl si na nebezpečí a pocit ohrožení jako ryba na vodu a už dávno nezakusil, co je to mít strach. Avšak neznámé plavidlo, jež se nyní blížilo k dánské lodi, mu pořádně rozklepalo bránci. Jakási ledová ruka se dotkla Hakonova srdce a chystala se jej sevřít mrazivým stiskem.

Snad to bylo tím, že muži na cizí lodi ponuře mlčeli. Nevydávali žádný bojový pokřik, nevzývali žádné bohy ani netloukli zbraněmi o štíty. Byli to věru podivní Vikingové, tiší jako sama smrt, ačkoliv bylo patrné, že se chystají k přepadu. Vkládali na tětiny dlouhé šípky a napínali luky, jiní si chystali těžké oštěpy. Jejich drakkar již plul jenom setrvačností, ale i ta stačila, aby se nezadržitelně blížili.

Dánové byli zoufale pomalí a zdálo se, že mlčení útočníků je ochromilo více než divoký řev. Jen váhavě se chápali zbraní bez jakékoliv organizace, neboť sám Hakon, jejich velitel, se stále choval jako člověk, jenž si neuvědomuje nebezpečí. Salva šípů je zastihla nepřipravené a totálně zmatené. S nářkem a úpěním klesali na dno lodi a v očích měli stále ten nevěřícný výraz. Dobrá čtvrtina jich padla a jejich krev barvila zčernalé dřevo. Ti ostatní stříleli z luků naprosto chaoticky a téměř všechny šípky se neškodně zasekly do štítů nebo přeletěly nad hlavami nepřátel. Hakon to nestačil s úžasem sledovat. Hned vedle něho se zhroutil jeden z jeho nejlepších bojovníků. Z krku mu trčel šíp dlouhý jako mužská paže. Jeho nohy ve smrtelné křeči kopaly do žebroví lodi a oči měl vytřeštěné do prázdna.

Obě plavidla byla jen malý kus od sebe, když z útočícího drakkaru zazněl pokřik, při kterém stydla krev v žilách. Ne, nebyli to Vikingové. Hakonovi po zádech stékal čůrek potu. To přece nemůže být pravda! Je to už třicet let, co tenhle pokřik slyšel naposledy, a to bylo daleko odtud. V zimě. V nejkrutější zimě, jakou zažil. Mráz byl tak hrozný, že sevřel moře ledovým krunýřem a spojil ostrovy s pevninou. A po povrchu ledu se hnaly zástupy divokých bojovníků. Nemusely se bát lodí svých protivníků, nyní zamrzlých a bezmocných v hlubokém zálivu členitého pobřeží. Jedinou překážkou byly mohutné palisády hradiště, korunující dřevohlinitý val, z nichž tehdy zněl bojový křik obránců. A tatáž slova Hakon zaslechl nyní z útočícího drakkaru:

"Rujana! Arkona! Svantovít!"

Tři slova, podobná hřmění bouře. Ne! Tehdy přece Arkonu dobyli! Hakon si dobře vzpomíná, jak hradiště zanikalo v křeči zuřících plamenů a jak se poslední obránci, kteří nechtěli přežít ztrátu domova, vrhali do ohně, aby vzápětí hořeli jako slaměné víchy. Zbytek Rujany Dánové obsadili na jaře a většinu obyvatel povraždili.

Na vzpomínky není čas. Obě lodi se srazily, až roubení zapraštělo. Na Dány se snesla smršť oštěpů. Muž po Hakonově levici klesl s proboděným břichem a jeho smrtelné chroptění se mísilo s ohlušujícím rykem Slovanů, třeskem oceli a rachotem štítů. Jako temné přízraky dávno padlých válečníků se útočníci valili na vikingskou loď, zuřivě se ohánějíce sekerami a meči. Blyštivá ocel zrudla krví, čepele se mihají a víří. Jeden z Dánů probodává mečem slovanského válečníka a vzápětí mu jiný sekerou rozpoltil přílbu i lebku. Jiný Viking se potácí kolem Hakona a za sebou trousí vlastní střeva. Dánové se zarputile brání, avšak jsou stále více přesilou zatlačováni ke středu lodi. Pod zběsilými údery padají jako mouchy. Hakonovi se podařilo zabít jednoho Slovana, ale druhý mu ranou široké

sekery rozdrtil štít. Vůdce Dánů couvá, máchaje kolem sebe dlouhým mečem.

Už před chvílí spatřil náčelníka Slovanů. Byl to také již muž středního věku, prošedivělý a zřejmě jen o málo mladší než Hakon. Pod špičatou přilbou hořely jako studený plamen dvě šedomodré oči, podobající se kalené oceli. Osmahlý obličej, ošlehaný sláným větrem, vyjadřoval zarputilou nenávist. Mlčel. Ani jediný výkřik nezazněl z jeho úst, sevřených do úzké čáry. V ruce svíral masivní meč a zakrvácená čepel přinášela děs a smrt. Jednomu Dánovi prosekl hrdlo, jinému rozťal bok, dalšího srazil drtivým úderem do hlavy. Přes svůj věk je silný a mrštný jako vlk. Uhýbá, uskakuje, s přehledem odráží útoky a zasazuje rány. Nikdo se mu nemůže rovnat. Nikdo?

Hakon se na něho vrhá. Dva bojovníci se srážejí, až od oceli srší jiskry. Vší silou si zasazují mocné údery a zachytávají je štíty. Krouží kolem sebe jako šelmy. Ostatní bojující je od sebe na chvíli oddělili. Dán se vzteklým kopancem zbavil dotírajícího slovanského mladíka, Rujaňan zkrvavil obličej jakémusi Vikingovi a opět bojují spolu. Hakon ví, že tohoto muže musí vyřídit co nejrychleji, jinak je s Dány konec. Pokud budou útočníci bez vůdce, mají Vikingové ještě naději. Už po prvních ranách však Zabíječ cítí, že narazil na silnějšího. Po Slovanových úderech mu vystřeluje do paží bodavá bolest. Vrávorá a čelo se mu orosilo potem, protivně stékajícím do očí, dýchá se mu těžce a sípavě vyfukuje vzduch. Vtom náčelník Slovanů vyrazil divoký výkřik:

"Rujanaaa!"

V očích se mu blýská stále ta zuřivá nenávist. Po tvrdém zásahu meč opustil Vikingovu dlaň, prolétl vzduchem a obloukem zapadl do modravých vln. Ještě předtím ucítil Hakon bolest v zápěstí. Nemohl s ním pohnout a došlo mu, že ho má zlomené. Snažil se nedat to najevo a zůstal nehybně stát.

Boj skončil. Těla pobitých Dánů pokrývala dno drakkaru v nechutné změti masa, oděvů, oceli a krve. Jediný z nich, kdo stále ještě žil, byl Hakon. Vůdce Slovanů k němu přistoupil a dlouze se mu zadíval do očí. Viking to nevydržel a odvrátil se. Přitom zachytil pohled mladého chlapce, asi dvanáctiletého. Celý udýchaný se opíral o dřevec oštěpu, zabodnutého v těle mrtvol, a jeho tmavé oči zíraly na Dána spíše zvědavě než nenávistně.

"Myslel jsem, Krutoboji, že Vikingové jsou nebezpečnější protivníci," řekl hoch směrem k náčelníkovi. "Dost mě zklamali. Podřezali jsme je jako telata a na pořádný odpor se nezmohli. Sám jsem srazil docela snadno dva z nich. A co tenhle? Měli bychom mu rozbít lebku a hodit jeho mrtvolu rybám."

Náčelník místo odpovědi zavrtěl hlavou a znovu pohlédl zajatci do tváře, jako by se chtěl o něčem ujistit. Natáhl ruku a prstem se dotkl vodorovné jizvy na Dánově bradě.

"To nebude tak jednoduché," zabručel. "Já toho chlapa totiž znám. Ty jsi Hakon Zabíječ, je to tak?"

Viking němě přikývl a vzápětí toho litoval, protože na Slovanově tváři se mihl zlý úsměv. Dlouho a s potěšením si Krutoboj zajatce prohlížel a pásl se na jeho strachu.

"Odkud se známe?" zeptal se s obavou v hlase Hakon. "Nepamatuji se, že bychom se někdy setkali. Ani tvé jméno mi nic neříká. Kdo jsi?"

"Ach tak," ušklíbl se posměšně Rujaňan. "Tak já se ti připomenu. Pamatuješ na rujanské útesy?"

Zaražený výraz v Dánově obličejí se postupně měnil ve zděšený.

"Vzpomínáš si!" zařval s divokou radostí slovanský náčelník a začal se chechtat. "Ano, ano! Ty si vzpomínáš, ty vrahu! A teď... teď dostaneš, co ti právem patří!"

Poslední slova zavřískl, bez dalšího váhání se rozpráhl mečem a udeřil. Těžká čepel zasáhla Vikingovu pravou paži těsně pod ramenem, uťala ji a ještě se zasekla do žeber. Z pahýlu vytryskl gejzír krve. Hakon zbledl a z jeho hrdla se vydral bolestný ryk. Potom se zhroutil na dno lodi, kde stál na třech končetinách jako zmrzačený pes. Chlapec zhrozně vykřikl a i ostatní Slované to pozorovali s výrazem hnusu, Krutoboj to však nevnímal. Ten všeobecný nesouhlas s barbarským činem ho míjel, aniž se dotkl jeho svědomí. Tvář se mu změnila v kamennou masku a bezcitně hleděl na trpícího tvora u svých nohou.

"Zabij mě!" zavyl Hakon. "U všech bohů, slituj se a zabij mě!"

Slovan zavrtěl hlavou. Novým sekem oddělil od těla druhou paži, nyní těsně nad loktem. Dán se strašlivým skřekem dopadl na obličej a máčel si ho ve vlastní krvi. Bolest naplnila celé jeho tělo a to sebou škubalo a cukalo v hrůzné křeči. Po chvíli se mu podařilo vztyčit se na kolena. Z úplně rudé tváře hleděly pološílené oči, prosebně se upírající na Krutoboje.

"Zabij ho!" vykřikl chlapec, bledý jako smrt.

"Ty se do toho nepleť, Bořku. Tohle je mezi mnou a tímhle vrahounem. On ví, proč to dělám. A zasloužil by si to snad stokrát. Ne, neboj se, Hakone, nohy ti sekat nebudu, utopil by ses moc brzo. Stáhněte mu drátěnou košili a hodte ho do moře!"

Dva ze Slovanů popadli zmrzačeného Vikinga, svlékli mu zbroj a přehodili jej přes roubení lodi. Potopil se, ale ihned zase vyplaval, zoufale se odrážející nohama. Nějakou dobu se plácal ve vzdouvající se vodě, ale pak ho jedna vlna pohřbila a už se nevynořil. Borek hleděl na hladinu a kousal se do rtů. Byl zvyklý na boj a zabíjení, avšak tohle na něj bylo příliš.

Slované mezitím přenesli kořist, v dánské lodi vysekali díry a stáhli se na svůj drakkar. Chlapec se vrátil jako poslední. Krutoboj již seděl na přídi, zachmuřený a nepřístupný. Hlavu zabořil do dlaní a zahalil se neproniknutelným mlčením. Občas míval podobné stavy a Borek dobře věděl, že v takové chvíli s ním nic nehne. Dokázal se tak chovat třeba i celý den, neříkal ani slovo, nikomu neodpovídal, jen seděl nebo stál se zaťatými zuby, což se dalo poznat podle hlasitého skřípění.

"Kam poplujeme?" zeptal se ho bojovník Boryta a náčelník jen ukázal směrem na západ. Bez řeči vypluli. Ve chvílích, kdy měl Krutoboj takovou náladu, by se nikdo neodvážil ani slovem odporovat. Na moře se snášela noc, hustá a ponurá pod těžkým příkrovem mračen. Vítr se utišil, plachta splaskla a klid byl rušen jenom vrzáním vesel a šepotem námořníků. Nikdo neměl chuť zpívat ani se smát a všichni jako by se báli i nahlas hovořit. Jen úporně hnali plavidlo určeným směrem. Nikomu se to nelíbilo, neboť to znamenalo přiblížit se k dánským břehům, ale nikdo proti rozkazu nereptal. Jejich vůdce zatím neučinil špatné rozhodnutí.

O půlnoci začal vanout východní vítr a fičel stále prudčeji. Červenobílá plachta se nadula jako oblak a drakkar se řítit po hladině tak rychle, že nebylo třeba veslovat. Neviděli nic. Černá obloha splývala s černým mořem, takže se nedal rozeznat ani obzor. Bylo to jako jízda samotným peklem. Mnozí se chvěli strachem a tonuli v nejistotě, zda se znenadání nezve praskot drceného dřeva, jenž by oznamoval, že loď narazila na skálu. Co když náčelník zešlel? Co když se již dávno uchýlili ze směru a neplují na západ, nýbrž na jih k pobřeží?

Teprve když začalo svítat, škvírou mezi mraky nad obzorem za zádi se prodraly zlatavé paprsky slunce a ozářily vodní pláš, drakkar i temnou postavu na přídi. A pak ještě šedavý pruh v dálce. Země! Ale co je to za zemi? Slunce osvítilo na pobřeží cosi zářivě bílého a Boryta strnul úžasem. Nevěřicně zavrtěl hlavou, ale byla to pravda.

"Prátelé!" zvolal. "To je Rujana! Ru-ja-na!"

Hlas mu selhal a z hrdla se mu vydral chraptivý vzlyk. Kam nás to náš náčelník zavedl? Proč právě sem? To proto, abychom truchlili pomyšlením, že naše nohy už nikdy nestanou na rodném ostrově? Že nespátíme Arkonu? Že neucítíme vůni bukových lesů? Anebo proto, abychom podstoupili poslední a zbytečný boj, ve kterém všichni zahyneme? Boryta se s obavami podíval na svého velitele, ale jeho tvář byla klidná a vyrovnaná.

Borek přišel na příd a šťouchl do náčelníka loktem. Něco takového si vůči tomu nedůtklivci mohl dovolit právě jen on. Všichni to věděli. Krutoboj, ten drsný zabiják, měl pro chlapce slabost a dalo-li se to tak říci, dokonce ho miloval jako vlastního syna. Nikdy hocha nepohladil, nikdy to nedal najevo žádnou něžností a už vůbec nebyl ochoten to vyjádřit slovy. Kdyby mu někdo řekl, že má Bořka rád, asi by to důrazně popíral. Ale celá posádka tušila, že v náčelníkově nitru se skrývá cosi zvláštního, jakási něha, kterou bylo možno vypořizovat až po mnoha letech ze zdánlivě všedních drobností, jež by cizímu nic neříkaly.

"Co se děje, Krutoboji?" zeptal se Borek. "To je opravdu Rujana?"

"Ano."

"A proč jsme tady?"

"Za chvíli se to dozvíš. Teď mlč a dívej se."

Připluli již natolik blízko, že jasně rozeznali mohutný, oslnivě bílý útes, jenž se tyčil do nezměrné výše nad hladinou moře. Zastavili. Část mužů začala plakat. Byli to Rujaňané. Avšak ani ti ostatní, kteří odtud nepocházeli, se neubránili dojetí. Boryta, ten tvrdý zjizvený válečník, ronil slzy jako hrachy. Být tak blízko, a přece tak daleko! Bylo nebezpečné tu zůstat, a přece by se nenašel nikdo, kdo by chtěl v tuto chvíli odplout, i kdyby se zde objevilo třeba deset dánských lodí. Měli ale štěstí, neboť tento zapadlý cíp na severovýchodě ostrova mořeplavce nelákal. Dánové se dostávali ze západu přímo do bezpečných zálivů, Frankové stejně tak a Švédové mířili zase na jihovýchod do klidné zátoky mezi Rujanou a pevninou. Tam také obchodovali slovanští Volyňané a Čezpěňané, připlouvající z jihu.

Borek s úžasem hleděl na strmé skalní stěny, které v ranním slunci, jež protrhávalo mraky, oslepovaly oči. Srdce mu prudce bušilo. Tak to je tedy Rujana, ostrov, o němž mu Krutoboj často vyprávěl. Křídové skály ho fascinovaly. Něco takového ještě neviděl. Ach, jak jsou nádherné! Jak se modravé moře pod nimi neklidně převaluje, voda se vaří a zuřící vlny se se zklamaným sykotem rozbíjejí o kámen, na němž se tříští a odumírají.

"Vidíš ty útesy, chlapče?" zeptal se náčelník.

"Ano," vyhrkl Borek. "Jsou krásně bílé! Jako na ostrově Mon, ale mnohem vyšší!"

"Bílé," opakoval trpce Krutoboj. "Děšť už je za třicet let umyl. Ale já pamatuji dobu, kdy tyhle skály byly rudé od krve."

"To bylo tehdy, když Dánové dobyli Arkonu?" otázal se chlapec.

"Ne. Arkonu zničili v zimě, ale to, o čem chci vyprávět, se stalo až na jaře. No budiž. Řeknu vám všechno a nejdřív o válce o Arkonu. Tenkrát byl silný a dlouhý mráz a celé toto moře zamrzlo. Led byl tak silný, že se nedal ani prosekát."

"Něco takového jsem ještě neviděl!" vyhrkl mladý bojovník Vlkava.

Všichni se již přesunuli blíž k náčelníkovi, doufajíce, že se dozvědí něco zajímavého. Krutoboj si je zamyšleně prohlížel. Většina z nich byli stále ještě lidé, kteří pamatovali svobodnou Rujanu, i když mnozí jen z dětství. Například Borytovi bylo v době pádu Arkony osm. Na podzim toho roku vyplul s otcem poprvé na obchodní cestu a už se nevrátili. Zpráva o zkáze jejich domova je zastihla u Prusů v Elblagu. Již nikdy Boryta nespátl nejenom Arkonu, ale ani matku. Kdo ví, co se s ní stalo. Nejspíš zahynula nebo byla odvečena do dánského zajetí. Bezprym, muž ještě starší než náčelník, se již v té době plavil sám. Při návratu se stavil u Čezpěňanů a zde se od uprchlého Rujaňana dozvěděl, že jeho žena a syn byli uneseni. Od té doby je marně hledal. Jediný, kdo kromě Kruta zažil pád Rujany na vlastní kůži, byl Kyj, jemuž Vikingové před očima zavraždili těhotnou ženu. On sám byl několik let v zajetí, avšak podařilo se mu uprchnout. Vlkava staré časy nepamatoval, byl pouze synem Rujaňana, který jako jeden z mála tehdy dokázal uniknout hroznému vraždění.

O tom, co se tenkrát stalo, Krutoboj nikdy nevyprávěl a Kyj nanejvýš stručně. Uslyší něco teď? Při náčelníkově uzavřenosti a zatrpklosti by to byl div.

"Vidíš, Vlkavo," řekl Krut k překvapení všech. "A přece se to stalo. Síla Rujaňan byla vždy v jejich lodích. Nechápu, proč moře zamrzlo a my byli vydáni svým nepřátelům. Bůh Svantovít opustil svůj lid i svatyni. Nebo jiní bohové byli silnější. Naše plavidla zůstala uvězněna v přístavech a Arkonu již chránil jen val s Palisádová. A Dánové... těch přitáhly tisíce. Vypadali na bílé pláni jako temný mrak, blížili se a hlučeli jako stádo dobytka. Oblehli hradiště ze všech stran. Zabrali severní část ostrova, káceli buky se stříbrnou kůrou... a já vám říkám, že krásnější buky nikde jinde nenajdete... a vyráběli z nich žebříky, praky, obléhají věže a beranidla."

Krutobojův hlas se chvěl, jakoby i pouhé kácení buků bylo tou nejstrašnější svatokrádeží. Ale možná tomu tak opravdu bylo. Možná takové ničení stromů je svatokrádež, usoudil Borek, který pocházel z Polabí, kde rostly luzní lesy. Miloval duby a lípy a pomyšlení, že by je někdo mohl jen tak kácet, aniž by na tom místě potřeboval pole, bylo pro něho přímo děsivé. Ve stromech je přece síla země.

"A ty jsi byl uvnitř?" zeptal se Vlkava.

"Ne," řekl náčelník. "Žil jsem v odlehlé vesnici. My, kteří jsme Arkonu nebránili přímo, jsme proti vetřelcům bojovali jinak. Stříleli jsme na ně ze zálohy šípy, osamělým válečníkům jsme podřezávali krky a aby to Dánové s obléháním neměli tak snadné, zapalovali jsme lesy. Celý sever Rujany se proměnil v jedno veliké spáleniště. Ani si nedovedete představit, jak nám u toho krvácelo srdce. Nikdo nemiluje buky tak jako my Rujaňané. Ale bylo to nutné. Dělali jsme, co se dalo. Za nocí jsme se plížili do tábora nepřátel a vraždili Dány ve spánku. Jenže to všechno bylo k ničemu.

Útočníků bylo příliš mnoho a přicházeli další a další, kteří se odvážili přejít ze samotného Dánska nebo z přilehlých ostrovů po ledu. Valili se sem z Lollandu, Falsteru, Monu, Langalandu i z dalších míst jako psi za kořistí. Bojovali proti hradišti ocelí i ohněm, stříleli zápalné šípy a obránci stále častěji nestačili hasit. Na palisády se hnala jedna lavina divokých válečníků za druhou. Věřte, že naši se bránili udatně. Příkop byl po několika dnech plný dánských mršin, které žrali krkavci a vrány, ve vojsku nepřátel byla spousta zraněných a na okraji tábora se potloukali zoufalci s utatými údy.

Pak jednoho večera stála Arkona v plamenech a požár už nešel uhasit. Dánové zahájili hromadný útok a v posledním zoufalém odporu se do řad bojovníků na hradbách postavily i ženy a děti. Až do veliké dále se nesl křik zabíjených. Ti, kteří již neměli východiska, se vrhali do plamenů, aby nepadli do otroctví. A snad také proto, že nechtěli dále žít, když zemřelo vše, co pro ně mělo cenu.

Ty, Bořku, ses mě kdysi ptal, jestli mám nějaké sny. Ano, mám sny. V jednom z nich se mi zjevuje hořící Arkona a slyším smích Dánů, křik žen a pláč dětí. A mívám noci, kdy se mi ten sen zdá opět a opět, jako když točíš mlýnkem na obilí."

Krutoboj zmlkl a povzdechl si. O tom, že trpí děsivými sny, věděli všichni, ale nikdo se neopovážil o tom mluvit. Jen Borek se takto oklikou zeptal, avšak tehdy se nedočkál odpovědi. Až teď. Náčelník ale nenechal své bojovníky, aby k tomu něco řekli, a rychle pokračoval:

"Ptali jste se, co se odehrálo tady na útesech. To se stalo až později. Jak už jsem řekl, na jaře. V zimě si totiž Dánové netroufli obsadit ostrov a zdržovali se jen v okolí hradiště. Jakmile však mrazy pominuly, připlavalo množství dračích lodí a jejich posádky se spolu s dosavadním vojskem rozlézaly po celé Rujaně. Tenkrát hořely vesnice a spáleniště byla pokryta těly povražděných, v lesích bylo plno mrtvol a Vikingové si počínali jako běsové. Těhotným ženám párali břicha a rvali z nich ještě živé plody, se kterými si potom se smíchem pohazovali a přesekávali je v letu. Znásilňovali mladé dívky, jež byly často ještě napůl dětmi, a když se jich nabažili, prořízli jim hrdla. Muže mučili ohněm nebo je odvlékali do zajetí a mnoho žen také. Ano, přátelé, to jsou mé sny. To ale ještě nebyl vrchol všeho zla.

Poslyšte, co vám budu vyprávět. Tam nahoře za útesem je překrásný bukový les. Kůra těch stromů se ve svitu slunce podobala starému stříbru a jejich koruny byly tak svěže zelené, že až oči přecházely. V tom lese, který byl snad nejnádhernejším místem na světě, žily tehdy rusalky. Setkal se už někdo z vás s rusalkami?"

"Já jsem je viděl jednou, když jsem se do toho lesa zatoulal," řekl Bezprym. "Krut mluví pravdu. Jsou to zvláštní bytosti, podobné lidem, a přece odlišné. Jsou vysoké, štíhlé a mnohem krásnější než lidské ženy. Tak líbezné bytosti jste ještě nespatriili. Jejich vlasy chvílemi zářily jako slunce nebo oheň, jindy se zase podobaly červánkům. Ale moc zblízka jsem je neviděl, protože přede mnou utekly."

"Tak to jsi o něco přišel," povzdechl si náčelník. "Nezablédli jsi jejich oči. Ach, ty oči! Vypadaly jako průzračné zlato, jako kousky jantaru, jako med lučních včel! Kdo se do těch očí zadíval, musel se zamilovat."

"Co je na tom pravdy, že uměly čarovat?" zeptal se mladý bojovník jménem Šček.

"Ano, něco pravdy na tom je, ale jako ostatně mnohé povídačky to je přehnané. Tyhle lesní žínky prý v dávných dobách znaly spoustu kouzel a byly nesmírně mocné," pokračoval Krutoboj. "A jiné prý byly silnými válečnicemi. Jestli je to pravda, nevím, jen jsem to slyšel. Ale každopádně od těch časů se mnoho změnilo. Nyní již jim zůstala pouze úžasná krása a větší tělesná síla, i když ani ta už nebyla

taková jako před věky. Pravda, ovládaly některá drobná kouzla, to však uměla kdejaká vědma i ne jeden žrec. Vyznaly se v léčení nemocí a věděly toho mnoho o bylinách.

Nedaleko lesa byla tehdy malá vesnice. V ní se šestnáct let před vpádem Dánů narodil chlapec, jemuž dali rodiče jméno Jarovít. Žrec jim tehdy věstil, že pro Rujanu nadchází nové jaro, doba rozkvětu a slávy. Ten kněz se strašlivě mýlil, ale to tenkrát nikdo netušil. Vždyť v té době Rujaňané vyplouvali na daleké cesty, válečné i obchodní výpravy, a Dánové, Němci i Švédové se před našimi bojovníky třásli hrůzou. Byli jsme bezesporu námořní velmocí a naše plavidla byste našli ve všech přístavech se věrní Evropy. A tomuto moři se říkalo Slovanské moře."

Všichni napjatě poslouchali. A jako by přímo před očima viděli příběh z dávných časů, vyprávěný Krutobojem...

Les byl plný jarních vůní, rozvátých chladným západním větrem, který zmítal zelenými korunami buků a vytvářel tak oslnivou hru zlatavé záře, jásavých barev a šedavých stínů. Stála mezi stříbrnými kmeny stromů, oděná v dlouhé splývavé říze, podobné chomáči třpytivé mlhy. Její vlasy se podobaly vodopádu slunečních paprsků a duhovky očí žlutému jantaru. Ne, Jarovít nikdy neviděl krásnější ženu. Pod bílou barvou roucha prosvítalo nahé tělo, tak hebké a ladné, že přímo svádělo k dotyku. Při pohledu na tu nádheru se rozklepal jako osikový list. Zároveň se bál. Pronikal jím strach smíšený se vzrušením a zmítal se mezi touhou utéci a touhou chytit ji, sevřít a milovat.

Nakonec utekl. Od té doby nemohl spát. Vstupovala do jeho snů, něžná a vábivá a k uzoufání nepřístupná. Přes den utíkal znovu a znovu na místo, kde ji spatřil poprvé, a kořil se nadějí, že se tam s ní opět shledá. Nepřicházela, a tak běhal po lese a křičel. Věděl, že je to marné. Víly jsou plaché víc než laně a před křikem raději utečou. Unavený klesl do trávy. A tehdy přišla. Její kroky byly tišší nežli vánek. Roucho měla teď zelené a splývalo s houštinami. Neviděl ji a neslyšel, dokud se nedotkla jeho tváře. Pak pohlédl do jejích zlatých očí a blábolil slova lásky. Smála se, ale dělalo jí to dobře.

Chodil za ní každý den. Jaro zrálo a slunce prohřívalo půdu i vodu v lesních tůních a nakonec zvlažněla i mořská voda. Nazí se honili po paloucích, nazí se koupali v moři a nechali svá těla kolébat slanými vlnami. Potom v chladivých večerech podléhali kouzlu lásky a spojovali se v milostné křeči, jež trvala až do rána.

To léto bylo plné bouří a dešťů, studených dnů a plískanic. Nevadilo jim to. Scházeli se pod rozložitou korunou statné lípy. Nepršelo tu. Nechápal, jak je to možné. Zřejmě přece jen ovládala nějaká kouzla. Jako by se listy stromu poskládaly tak, aby jimi nepronikla ani kapka vody. Když se Jarovít přitiskl ke kmeni, cítil, jak hřeje. Mohli se milovat v teple a suchu.

"Proč se jmenuješ Jarovít?" zeptala se ho jednou, když ve výjimečně hezkém dni seděli mezi balvany na pobřeží a nechávali si vlnami omývat nohy. Pokrčil rameny.

"To jméno mi dali rodiče, když jsem se narodil. Otec mi vyprávěl, že nás tehdy navštívil žrec z Arkony a věstil, že pro Rujanu nadchází věk nového jara. Toto dítě vítá nové jaro, ano, tak to říkal."

Víla se zachvěla. Cítil to, protože ji držel za ruku. Její pohled směřoval k severu, kde za obzorem ležely ostrovy Dánů.

"Nevidím k nám přicházet jaro," zašeptala. "Vidím zimu. Strašlivou zimu, jaká už dlouho nebyla. A krutý boj. Zkázu. Vidím oheň. Oheň!"

Vykřikla a zakryla si dlaněmi oči. Dlouho tak seděla, tichá a bezradná. Vypadala najednou jako dítě, jež potřebuje utěšit. Objal ji kolem ramen a křečovitě tiskl k sobě.

Druhý den ho již vítala s úsměvem. Tvrdila, že ta věštba se asi týkala vzdálených časů, které přijdou za mnoho let. Mluvila s ním o řeči a životě ptáků a zvířat, o duších stromů, kerů a květin. Rád poslouchal rusalčin jemný hlas, opájel se jejím perlivým smíchem a radoval se z dotyků hebkých dlaní. Dny se však krátily a když studený vítr začal rvát listí ze stromů, vkradla se do jejího hlasu úzkost.

"Můj milý," šeptala. "Už brzy se budeme muset rozloučit. Víly v zimě spí. Na jaře

budeme zase spolu. Vzduch je cítit sněhem, lásko, a já musím vejít do stromu."

Když byly větve holé a hejna ptáků odtáhla na jih, vešla do kmene buku, aby tam přechkala mráz a nepohodu. Splynula se dřevem a usnula. Jarovít dlouho klečel na tom místě a volal ji, aby se vrátila. Pak pochopil, že nezbývá než čekat. A zima byla krutá. Mráz drtil vše živé i neživé ve svých ledových zubech, vánice přihnaly mračna sněhu a víchr skučel po nocích děsivé písně. Pak zamrzlo moře. Kam až oko dohlédlo, byla nyní místo šedých vln jen bílá pláň.

Tehdy přitáhli Dánové a nastal čas války stejně krvavé jako beznadějné. Jarovít, vyzbrojený lukem a sekerou, stál s několika jinými chlapci na vysokém útesu na severovýchodě ostrova a s obavami hleděl na davy mužů, plných nenávisti a pýchy, jak povykují a mávají zbraněmi. Kolem obležené Arkony se rozléhaly rány seker a staleté buky se stříbřitou kůrou se kácely, podřáté v rozpuku života. Tehdy poznal Jarovít nenávist. Znal duši buků a miloval je a nyní z nich nepřátelé vyráběli válečné stroje.

"Přece nebudeme jenom přihlížet, jak naši otcové bojují!" křičel se slzami v očích na ostatní chlapce. A oni šli za ním a většina jich v nerovném boji zahynula. Pak zapalovali les, aby útočníci neměli z čeho stavět dobývací stroje. Nebylo to snadné. Sněhu sice nenapadlo moc, ale v zimě není nikdy příliš sucho. Přesto se to dařilo. Pekelná výheň však jako by ještě více rozněcovala zuřivost severanů. Na Jarovíta padl smutek. Ohořelé pahýly stromů trčely ze sivého popela, žalující mlčky k bledému nebi. Chlapec se díval na to pole zkázy a v mysli mu znovu vytanula slova jeho milé:

"Nevidím k nám přicházet jaro. Vidím zimu. Strašlivou zimu, jaká už dlouho nebyla. A krutý boj. *Zkázu*. Vidím oheň. Oheň!"

Bylo mu, jako by on sám pohřbil jaro pro Rujanu. Jen zdáli slyšel, jak se Dánové chystají k rozhodujícímu útoku. Stíty duněly pod údery kopí, mečů a seker a ohlušující řev bojovníků stoupal k obloze. Nechtěl to vidět. Tam někde za hradbami byl i jeho otec, pokud již nepadl při některém z předešlých střetů. Jarovít, špinavý, otrhaný a vyhladovělý, však již neměl sílu tam běžet a bojovat. Byl sám. Jeho druhové buď padli, nebo utekli. Seděl sklesle na okraji spáleniště a jenom hleděl k Arkoně, naplněn bezmocným zoufalstvím.

Stmívalo se a objevila se první hvězda. Pak k nebi vytryskla šarlatová záře, mohutníci a zlověstná.

Jaro ještě přišlo, ale bylo ve znamení blížícího se zániku. Byla to doba strachu a šílenství, doba posedlá zabíjením. Jarovít se uchýlil do rodné vesnice nedaleko lesa rusalek. Byl odhodlán bránit matku a dvě starší sestry, ale tušil, že je to marné. Přicházeli k nim uprchlíci. Ústa měli zamlklá, z jejich rozšířených zorniček však řval strach. Byli to lidé bez naděje a i Jarovítovi připadalo jeho vlastní jméno jako výsměch a nepovedený žert. Myslel na víly, ale ty dosud spaly. Brzy se probudí. Co bude potom? Znájí kouzla, snad pomohou. Ano, musí to tak být. Probudí se, vyjdou z bukových kmenů, po dlouhém spánku plné síly, s vlasy jako sluneční svit, a zachrání Rujanu.

Probudily se ve chvíli, kdy se lesem blížili Dánové. Tvrdí válečníci zírali na ten div a do srdcí se jim zahryzl děs jako nečisté zvíře a učinil z nich bestie. Když před sebou spatřili vesnici, vrhli se na její obyvatele, plni vzteku ze své slabosti. Jarovít, celý ztuhlý, hleděl na divokou hordu útočníků, jak se valí hlavní ulicí mezi domy. Bylo to jako zlý sen. Oheň a krev. Žár všestravujících plamenů, jež pohltily lidská obydlí, křik hořících lidí a vytí popálených psů.

Střely hustě padají a Vikingové běží od jednoho srubu k druhému. Slované se brání, ale mužů je příliš málo. Do sténání raněných se mísí válečný ryk bojujících, řinkot oceli, praskot štítů, ženy vláčené po zemi za vlasy, padající chlapec s šípem v zádech, letící hlava, letící paže, potácející se muž s rozpáraným břichem, šlehající plameny... oheň, oheň! Zoufalý útěk skupinky žen je zastaven krupobitím střel a ony leží jedna přes druhou, některé mrtvé s prázdným pohledem, jiné chroptí v bolestech. Noha kopající v agónii rozrývá bahno a do žlábků stéká krev.

A znovu boj. Meče, sekery, meče, sekery, tanec nenávisti a smrti. Zbylí Rujaňané zarputile řezou do útočníků vším, co mají po ruce. Hroutící se Dán s rudě rozšklebeným hrdlem. Hromady mrtvol, po nichž šlapou živí, kteří již budou vzápětí také mrtví. Starosta se sekerou vpadl mezi severany a rube je jako dřevo. Zabil čtyři, pak přilétl oštěp a zabodl se mu hluboko do břicha. Vikingové ho ihned rozsekají na kusy. Dva chlapci do nich střílejí z luků, ale brzy jsou obklíčeni a jejich mladá těla klesají do bláta, zmrzačená a bezduchá.

Jarovít udeří několikrát sekerou do dánských štítů, ale nohy i ruce se mu třesou. Cítí se slabý a připadá si jako zbabělec. Náhle spatřil matku. Vybíhá z domu, v dlaních svírá oštěp a vráží jeho hrot jednomu z Vikingů mezi lopatky. Je rozčuchaná, šedivé vlasy jí vlají kolem hlavy. Okolo je plno nepřátel, co zmůže stárnoucí žena? Jarovít se před ní staví s napřaženou zbraní. Dánové ho obklopili a smějí se. To ho rozzuřilo. Udeřil a zasáhl jednoho z mužů do ramene. Sněsela se na něho sprška ran, krvácí, ustupuje a padá.

Na chvíli je zachráněn. Několik šílených dívek a žen se na Vikingy obořilo motykami a cepy. Chlapec cítí bolest v boku a plazí se pryč mezi mrtvolami. Hledá matku, ale nevidí ji. Jeho oči těkají po bojišti. Opodál dánský voják strhává šaty jakési dívky a roztahuje jí bílá stehna. Rozzuření severané pobíjejí ženy, jež na ně zaútočily. Utrpěli už značné ztráty a jsou rozpálení vztekem. Nedaleko vzplanul srub a hustý dým zahalil celý výjev jako špinavý závoj. Praskot dřeva je však stále přehlušován srdcervoucím ženským vrískem.

Mračna kouře zahalila slunce a z temného stínu se k Jarovítovi kutálí hlava. Hlava s dlouhými šedými vlasy. Vrásčité obličej. Matčina hlava. Toporně vstal a tupě civěl na ten podivný předmět u svých nohou. To už přece není máma. Stále nedovedl pochopit, že není naživu. Bolest v boku zesílila. Sekeru někde ztratil a s ní i odhodlání bojovat. Už nebyl mužem. Zase se stal malým chlapcem, hledajícím ochranu, avšak ta, jež mu ji vždy poskytovala, byla teď mrtvá. Nevěděl, kde jsou jeho sestry, ale stejně neměl odvalu je bránit. Splašený tep srdce, bolest a strach, to jediné v něm zůstalo. A tak prchá. Kličkuje a kolem sviští šíp.

Nakonec se přece jen zastavil. Na *zápraží* jednoho z domů leží oštěp. Chlapec ho zvedá a obrací se čelem k vesnici. Není to však projev statečnosti, spíše studu. To, co vidí, jej rozhodně nepovzbudilo. Už se nebojuje, už se jen vraždí. Zahlédl mezi Vikingy mladého bojovníka, který se s řevem vrhá na prchající. Pokaždé, když zabije, ječí radostí. Nyní již nejsou jeho oběťmi muži, ti padli v nerovné bitvě, nýbrž starci, ženy a děti. Oči má vyvalené a směje se. Nikdy, nikdy už Jarovít na ten smích nezapomene. Stane se součástí jeho snů a nedopřeje mu klidný spánek. Bude ho pronásledovat dnem i nocí jako démon zla. A pak se ten bojovník podíval i na Jarovíta jako had na vyděšené ptáče a jde k němu. Jde. Jde!

Chlapec utekl. Do lesa k rusalkám, neboť věřil, že tam bude v bezpečí. A hlavně hledal tu svou. Viděl plno víl, zděšeně pobíhajících mezi stromy, avšak tu, kterou miloval, nenacházel. Neměl mnoho času a v bezpečí také nebyl. Do houštin pronikal sílící řev a od hořící osady sem vítr zanášel dým. Prchali další lidé. Dánové běželi za nimi, zpiti vražděním, a kosili je jako obilí. Jarovít spatřil své sestry. Chtěl jim běžet naproti, ale příliš váhal a pak bylo pozdě. Jedna se zhroutila do trávy a ze zad jí trčel šíp. Druhá se zastavila se sekerou v ruce, odhodlána bojovat. Ztratila se v chumlu dalších uprchlíků i útočníků. Na okamžik bylo vidět míhající se ostří sekery, blýskavé, pak rudé, fontána krve. Poté, co se nepřátelé přehnali, leželo tam její nehybné tělo, tiché a samá krev.

Mezi rusalkami vládl zmatek. Některé se chtěly znovu schovat do bukových kmenů, ale plameny z vesnice již zachvátily les. Byl by to jenom jiný způsob smrti. Nepatrný hlouček žen a dětí k nim doběhl. Úzkost. Sepnuté dlaně a prosby o pomoc. Marné. Víly bezradně krčí rameny a některé pláčou.

"Zachraňte nás! Použijte kouzla!"

Taková kouzla už lesní zinky neznaly. Mnohé se rozprchly po lese jako ptáci, jen pár jich zůstalo u královny. Stála tam, vysoká a štíhlá, ve tváři bledá jako smrt, a oči se jí studeně leskly. Zbylé rusalky usedly k jejím nohám a začaly zpívat podivnou píseň v neznámé řeči. Ta, kterou Jarovít miloval, mezi nimi nebyla. Tehdy pochopil, že rusalky jenom čekají na smrt a že utíkat již není kam. Sevřel

v dlaních oštěp.

Dánové doběhli k lesu... a nezastavili se. V jejich čele se hnal jako běs mladý válečník, který tak rád zabíjel. Ostatní Vikingové se hrnuli za ním a povykovali jeho jméno. Hakon! Hakon! Zabíječ! Tentokrát se mu Jarovít postavil. Udělal prudký výpad proti hrdlu nepřítele, ale hrot oštěpu zasáhl Dána jenom špičkou do brady. Hakonovi to neublížilo. Pouze se zachechtal a udeřil mečem. Jarovít se schoulil a na poslední chvíli uviděl, jak Vikingova noha ujíždí po blátě. Pak na chlapcovu hlavu dopadla rána a nastala tma. Se zbytkem prchajícího vědomí ho napadlo, že tahle noc brzo neskončí.

Krutoboj dospěl ve vyprávění až sem a odmlčel se. Jako by již nemohl dál. Jeho šedé oči se dívaly na bílé útesy nad modravými vlnami. Pak vstal a sevřenou pěstí zahrozil k ostrovu.

"Nikdo neměl právo je zabíjet!" vykřikl. "Nikdo! Ani vy ne!"

Znaveně se opět posadil a přelétl pohledem svoji posádku.

"Zapamatujte si to dobře. Ty víly neměl nikdo právo zabíjet. Už dávno odvykly válce a neuměly používat zbraně. Stály se z nich bytosti, které nemyslely na budoucnost, věnovaly se jenom tanci, zpěvu a milování. Žily ze dne na den a znaly pouze svůj malý svět, ale staraly se o svůj les, o prameny a potoky a byly potěšením pro oči, jež dovedly ocenit krásu. Nikdo neměl právo je vyhubit.

Když se tehdy Jarovít probral, jeho odvaha se rozplynula jak ranní opar. Z rodné osady zbyly jen trosky a popel, to vše pokryté hromadami mrtvých, mezi nimiž ležela i jeho matka a sestry. A rusalky? V té chvíli netušil, co se s nimi stalo. Prchal na pobřeží, kde měl ukrytý člun. Byla už noc a ta jej milosrdně skryla před nepřáteli.

Jakmile začalo svítat, vyplul na moře, proud však zanesl jeho loďku pod útesy. Zpočátku si myslel, že se na nich odrážejí červánky, ale nebylo tomu tak. Od vrcholku útesu se táhly jako rozevláté červené stuhy pásy krve. V moři se ve vlnách pod skalní stěnou převalovala bílá těla mrtvých rusalek. Všechny, úplně všechny měly utaté ruce i nohy. Voda zrudověla jejich krví a ony se podobaly leklým rybám. V jejich jantarových očích bylo tolik hrůzy a bolesti, že si to nedovedete ani představit. Až tam našel Jarovít, snad náhodou, snad řízením osudu, tu, kterou miloval. Vtáhl do člunu její zmrzačené tělo a pohrbil je na odlehlém místě Rujany. Na víc neměl odvahy ani sílu.

Tenkrát nad hrobem víly zavrhl chlapec své jméno a dal si jiné, jež nosí podnes. Nedivte se mu, vždyť pro Rujaňany žádné jaro nevzešlo, jen zima smrt a krutý boj."

Při posledních větách zněl již hlas náčelníka zlomeně a po tvářích se mu koulely slzy. Jeho muži, kteří tím byli zmateni, se rychle rozcházeli na svá místa. Jen Borek a Vlkava zůstali. Jejich vůdce stál dlouho mlčky na přídi u dřevěné dračí hlavy a díval se na skály, stále více zaplavované slunečním jasem.

"Konečně ses pomstil," řekl Vlkava.

Krutoboj byl stále zatvrzele zticha, jen jakoby udiveně vrtěl hlavou. Sem, tam, sem, tam, jako loutka. Po chvíli bezmocně mávl rukou.

"Nebylo to k ničemu," zašeptal chraptivě. "Opravdu k ničemu. Po celá ta léta jsem prahl po okamžiku, kdy dostanu Hakona Zabíječe a provedu s ním totéž, co on s vílami. Nejenom za ně, ale i za matku, sestry, za své přátele, za všechny Rujaňany. Věřil jsem... ach, já blázen vážně věřil, že mi to vrátí klid a snad i radost ze života. Těšil jsem se na to. Ale teď? Ono nic! Všechna ta hrůza jenom ožila. A v srdci... v srdci mám pořád prázdno, protože ze mě vyrvali lásku a pomsta mi ji nevrátila. Ale proč? Proč se to všechno muselo stát? A kdo... který bůh mi vrátí, co jsem ztratil?"

Vlkava spěšně odešel. Nikdy neslyšel náčelníka naříkat, až nyní. A byl z toho zmaten stejně jako ostatní. Zůstal jen Borek. Neříkal nic, pouze něžně objal vzlykajícího muže kolem ramen a jeho štíhlá ruka nenápadně vklouzla do tvrdé Krutobojovy dlaně. Snad to s tím prázdňem v srdci nebude tak zlé. K jeho úžasu se náčelníkovy silné prsty sevřely a pevně stiskly chlapcovu ruku.

Pak se Krutoboj zdvihl a dal posádce povel k návratu. Loď se vzdalovala od

ostrova. Vůdce, nyní už pevným krokem, přešel na zád a ještě dlouho se zvlhlýma očima díval na bílé útesy v dálce. Věděl, že je vidí naposledy.

ilustroval Karel Zeman

Zdeněk Žemlička

Narodil se v roce 1957, vystudoval Střední vojenskou školu a dlouho byl vojákem z povolání - meteorologem. Naposledy pracoval jako investiční referent, nyní je na "otcovské dovolené" s dítětem. Psát začal teprve asi před dvěma lety a nejprve se pokoušel o historický román. Ten nedopsal, ale pak začal psát fantasy a za povídku Rusalka byl v soutěži O nejlepší fantasy 1997 pasován na rytíře fantasy. Jelikož je jeho hlavním koníčkem historie, jeho povídky se nikdy neodehrávají ve vymyšlené zemi a jsou vždy historicky zařaditelné. Publikoval v Dechu draka a ve fanzinech.